

Litovská panelová diskusia občanov o budúcnosti Európy

Správa

Táto správa pozostáva zo štyroch častí. V prvej sa v krátkosti opisuje organizácia podujatia. Druhá obsahuje odporúčania zamerané na politiku EÚ a Litvy, ktoré sformulovali účastníci a účastníčky národnej panelovej diskusie občanov. V tretej časti sa uvádza stručná analýza diskusií v skupinách a hlavné výsledky panelovej diskusie. Vo štvrtnej časti sa porovnávajú výsledky panelovej diskusie občanov s výsledkami prieskumov verejnej mienky v Litve zameraných na stav a budúcnosť Európy.

1. Organizácia národnej panelovej diskusie občanov

V nadväznosti na usmernenie Konferencie o budúcnosti Európy týkajúce sa organizácie národných panelových diskusií občanov z decembra 2021 Ministerstvo zahraničných vecí Litvy poverilo litovskú pobočku výskumnej agentúry Kantar TNS vypracovaním metodiky náhodného, stratifikovaného a reprezentatívneho výberu litovských občanov, na základe ktorej Kantar TNS vybral 25 litovských občanov vo veku od 18 do 65 rokov, ktorí zastupovali rôzne socio-ekonomické skupiny a všetky zemepisné oblasti Litvy¹.

Vybraní občania a občianky boli 4. januára pozvaní na virtuálne úvodné zasadnutie, na ktorom sa predstavila koncepcia národnej panelovej diskusie občanov a diskutovalo sa o témach, ktoré sú pre budúcnosť Európy najdôležitejšie. Po podujatí účastníci dostali materiál s informačnými zdrojmi, v ktorom boli podrobnejšie rozvedené diskutované témy.

Účastníkov národnej panelovej diskusie občanov o budúcnosti Európy 15. januára privítalo ministerstvo zahraničných vecí. Podujatie zorganizovalo ministerstvo zahraničných vecí, Stredisko pre východoeurópske štúdie (EESC) a výskumná agentúra Kantar TNS. 25 vybraní účastníci a účastníčky sa tejto diskusie zúčastnili osobne.

Diskutovalo sa o dvoch politických otázkach týkajúcich sa EÚ: aká by mala byť **úloha a právomoci EÚ v oblasti zahraničnej politiky** a aká by mala byť jej úloha v **oblasti hospodárstva**. Počas podujatia sa každej z týchto tém venovalo osobitné zasadnutie, počas ktorého odborníci na politiku EÚ Linas Kojala (EESC) a prof. Ramūnas Vilpišauskas (Univerzita vo Vilniuse) občanov stručne oboznámili s informáciami a otázkami relevantnými pre témy zasadnutia. Občania mohli klásť otázky a podeliť sa o svoje názory. Po úvode experta boli účastníci rozdelení do troch menších skupín, z ktorých každá tvorila reprezentatívnu vzorku, pričom každá skupina mala za úlohu uvažovať nad inou otázkou súvisiacou s témou zasadnutia. Na zasadnutí o zahraničnej politike sa diskutovalo o týchto otázkach:

- 1.1. Potrebujeme samostatnú obrannú a zahraničnú politiku EÚ?
- 1.2. Aké vzťahy by mala mať EÚ so svojimi susedmi vo východnej Európe, so severnou Afrikou a s Tureckom?
- 1.3. Aký typ migračnej politiky by mala EÚ uplatňovať?

Na zasadnutí o úlohe EÚ v oblasti hospodárstva sa riešili tieto otázky:

- 2.1. Je potrebné väčšie prerozdelenie finančných prostriedkov v rámci rozpočtu EÚ a sú potrebné spoločné pôžičky EÚ?
- 2.2. Mali by sa normy v sociálnej oblasti regulovať na úrovni EÚ?
- 2.3. Ako možno posilniť hospodárstvo EÚ?

Na konci zasadnutia musela každá skupina zhrnúť hlavné závery diskusie vo forme zásad alebo konkrétnejších návrhov týkajúcich sa aktuálnych politických otázok EÚ. Počas všeobecnej diskusie potom zástupcovia každej skupiny predstavili tieto závery ostatným účastníkom diskusie a diskutujúci z iných skupín mohli klásť otázky a navrhovať doplnenia. Po prezentáciách a diskusiách občania individuálne hlasovali za dva závery: návrh alebo vyhlásenie, ktoré sú najdôležitejšie pre posilnenie úlohy Litvy v EÚ a pre úspech samotnej EÚ v celej Európe; a vyhlásenie alebo návrh, ktoré sa zdali najdôležitejšie pre osobný život účastníkov diskusie ako obyvateľov EÚ. Po hlasovaní nasledovala diskusia so zhrnutím hlavných myšlienok, ktoré vzišli z národnej panelovej diskusie občanov.

¹ Podľa údajov litovského štatistického úradu sa vybrali občania, ktorí zastupovali mestá Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai a Panevėžys a okresy Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus, Marijampolė, Tauragė, Telšiai a Utena.

V týždni nasledujúcom po podujatí odborníci preskúmali obsah diskusií a upravili nápady, ktoré predložili občania. Dňa 25. januára sa uskutočnilo virtuálne súhrnné zasadnutie, počas ktorého sa občanom predstavili odporúčania vyplývajúce z ich diskusií. Občania mali možnosť uviesť, či tieto odporúčania podporujú, doplniť ich obsah a určiť ich poradie. Všetci účastníci mohli počas týždňa po súhrnom zasadnutí organizátorom diskusie písomne zasielať svoje názory a pripomienky.

2. Výsledky národnej panelovej diskusie občanov

V tejto časti správy sa uvádzajú výsledky národnej panelovej diskusie občanov, t. j. odporúčania a vyhlásenia pracovných skupín týkajúce sa úlohy EÚ v zahraničnej politike a ekonomike.

Prvé zasadnutie: Úloha a právomoci EÚ v oblasti zahraničnej politiky

1. Vyzývame EÚ, aby vypracovala účinnejšiu politiku voči Číne. Je potrebná silnejšia podpora Litvy, ale Litva by tiež mala lepšie zosúladiť svoju pozíciu s partnermi z EÚ. Odporúčame zvážiť možnosť vytvorenia funkcie ministra zahraničných vecí EÚ, aby sa zabezpečilo účinnejšie zosúladenie záujmov v rámci EÚ a jednotná politika týkajúca sa Číny, ako aj ďalších zahraničnopolitických otázok.
2. Odporúčame vrátiť sa na úrovni EÚ k otázke zavedenia systému kvót pre migrantov.
3. Odporúčame, aby sa na úrovni EÚ zriadila komisia zameraná na riešenie výziev spojených s migráciou s cieľom zabezpečiť rýchlejšiu reakciu na migračné krízy, zaručiť členským štátom právo vysvetliť a obhajovať svoje národné záujmy a vypracovať a vykonávať spoločné usmernenia pre riadenie migrácie.
4. Odporúčame posilniť hospodárske a humanitárne väzby so severoafrickými krajinami, a pritom zohľadňovať ich politickú situáciu, najmä s cieľom znížiť vplyv Číny, Ruska a iných krajín na tento región.
5. Odporúčame posilniť väzby s východnou Európou a podporovať hospodárske opatrenia, ktoré sa prejavajú aj v živote jednotlivcov.
6. Žiadame, aby sankcie EÚ voči zahraničným subjektom boli prísnejšie, cielenejšie a aby sa zamerali na kľúčové osoby zo sankcionovaného štátu (napr. politických lídrov).
7. Žiadame, aby spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ vychádzala zo základnej zásady solidarity medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ, európskymi regiónmi a spoločnosťami.
8. Odporúčame, aby EÚ preskúmala svoju doteraz otvorenú migračnú politiku, ktorá spôsobuje bezpečnostné problémy, zvyšuje trestnú činnosť a v rámci spoločnosti vytvára uzavreté komunity.
9. Vyzývame Litvu, aby aktívnejšie hovorila o otázkach migračnej politiky a iniciovala diskusie o migračných výzvach.
10. Odporúčame, aby EÚ uplatňovala aktívnu a dôslednú politiku voči štátom, ktoré využívajú migračné toky ako nástroj hybridných útokov, a to jednomyseľným uplatňovaním prísnejších sankcií a zároveň, aby s nimi komunikovala s cieľom zmierniť napätie.

Druhé zasadnutie: Úloha EÚ v oblasti hospodárstva

1. Odporúčame, aby EÚ prijala rôzne opatrenia na zvýšenie bezpečnosti dodávok dôležitého tovaru: uprednostňovala obchod v rámci EÚ, podporovala výrobu technologicky vyspelých výrobkov a ďalej diverzifikovala dovozné zdroje. Odporúčame tiež pokračovať v hľadaní nových vývozných trhov.
2. Odporúčame preskúmať prístup k zmluvám o zemnom plyne a usilovať sa o dlhodobé aj krátkodobé zmluvy. Odporúčame ďalej diverzifikovať zdroje dodávok energie.
3. Odporúčame posúdiť opatrenia Európskej zelenej dohody a ich vykonávanie a zohľadniť možné negatívne sociálno-ekonomické dôsledky. Pri dosahovaní cieľov Zelenej dohody odporúčame okrem obnoviteľných zdrojov energie využívať aj jadrovú energiu a zemný plyn.
4. Zdôrazňujeme, že je nevyhnutné, aby všetky členské štáty uznávali prednosť práva EÚ. Vyzývame Litvu, aby v tejto súvislosti zaujala jasné a zásadové stanovisko.
5. Odporúčame, aby Litva viac využívala najlepšie postupy iných krajín EÚ na dosiahnutie svojich cieľov, ktorými sú vyššie sociálne štandardy, rozvíjanie podnikania a vyvážený a udržateľný rozvoj.

6. Odporúčame, aby sa väčší dôraz kládol na posilnenie kybernetickej bezpečnosti vrátane ochrany dátovej infraštruktúry.
7. Odporúčame, aby EÚ a jej členské štáty uprednostňovali podporu ekonomickej gramotnosti občanov, vzdelávanie a šírenie informácií.
8. Odporúčame, aby súčasťou nových obchodných dohôd EÚ boli aj ambiciózne sociálne, pracovné a zdravotné normy. Odporúčame vydať usmernenia na úrovni EÚ, v ktorých by sa stanovilo, čo sú platformy sociálnych médií povinné robiť a čo robiť nesmú v rámci nakladania s informáciami o užívateľoch a osobnými údajmi.
9. Odporúčame, aby sa ďalej uvažovalo o spoločnom požíčianí si na úrovni EÚ s cieľom dosiahnuť priaznivejšie úverové podmienky. Odporúčame tiež vypracovať finančne udržateľné a zodpovedné politiky, ktoré znížia potrebu členských štátov požíčať si.
10. Odporúčame posilniť dohľad nad čerpaním a využívaním finančných prostriedkov EÚ, počnúc obcami, a skonsolidovať súčasnú prax prispôbovať využívanie finančných prostriedkov. Situácia príjemcov finančných prostriedkov EÚ sa objektívne môže meniť, a preto je veľmi dôležité nájsť rovnováhu medzi potrebou transparentnosti a flexibility.
11. Odporúčame, aby Litva naďalej aktívne podporovala rozvoj podnikania a investície vo svojich regiónoch.

3. Analýza diskusií a výsledkov národnej panelovej diskusie občanov

Účastníci národnej panelovej diskusie občanov sa zamysleli na najvýznamnejšími otázkami, ktoré sú v súčasnosti pre Litvu dôležité (tie, o ktorých sa široko diskutuje v rámci vnútroštátnej politiky a v médiách) a nad ich možnými riešeniami. Z hlasovania o najdôležitejších záveroch diskusie vyplynulo, že takmer 45 % celkového počtu hlasov počas oboch zasadnutí získali návrhy týkajúce sa dvoch tém: vzťahy s Čínou a riadenie migračných tokov (pozri tabuľku nižšie). Veľká pozornosť sa venovala aj otázke energetickej politiky: hoci bol na túto tému predložený len jeden návrh, získal takmer 10 % všetkých hlasov účastníkov. Tieto výsledky hlasovania naznačujú, že to, ako občania vnímajú budúcnosť Európy, môže závisieť od existujúcich (vnútroštátnych) politických problémov a aktuálnych otázok.

Odporúčanie	Hlasy
Prvé zasadnutie: Úloha a právomoci EÚ v oblasti zahraničnej politiky	
1. Vyzývame EÚ, aby vypracovala účinnejšiu politiku voči Číne. Podpora, ktorú Litva v súčasnosti dostáva, nestačí, Litva však tiež nedostatočne zosúladí uje svoju pozíciu s partnermi z EÚ. Odporúčame zväziť možnosť vytvorenia funkcie ministra zahraničných vecí EÚ, aby sa zabezpečilo účinnejšie zosúladenie záujmov v rámci EÚ a jednotná politika týkajúca sa Číny, ako aj ďalších zahraničnopolitických otázok.	11 (22,9 %) <i>8 dôležité pre Európu ako celok, 3 dôležité z osobného hľadiska</i>
2. Odporúčame vrátiť sa na úrovni EÚ k otázke zavedenia systému kvót pre migrantov.	9 (18,8 %) <i>9 dôležité pre Európu ako celok</i>
3. Odporúčame, aby sa na úrovni EÚ zriadila komisia zameraná na riešenie migračných výziev s cieľom zabezpečiť rýchlejšiu reakciu na migračné krízy, zaručiť členským štátom právo vysvetľovať a obhajovať svoje národné záujmy a vypracovať a vykonávať spoločné usmernenia pre riešenie otázky migrantov.	7 (14,6 %) <i>3 dôležité pre Európu ako celok, 4 osobne</i>
4. Odporúčame posilniť hospodárske a humanitárne väzby so severoafrickými krajinami, a pritom zohľadňovať ich politickú situáciu, najmä s cieľom znížiť vplyv Číny, Ruska a iných krajín na tento región.	6 (12,5 %) <i>6 dôležité z osobného hľadiska</i>
5. Odporúčame posilniť väzby s východnou Európou a prijímať hospodárske opatrenia, ktoré sa prejavia v živote jednotlivcov.	5 (10,4 %) <i>5 dôležité z osobného hľadiska</i>
Druhé zasadnutie: Úloha EÚ v oblasti hospodárstva	
1. Odporúčame, aby EÚ prijala škálu opatrení na zvýšenie bezpečnosti dodávok dôležitého tovaru: uprednostňovala obchod v rámci EÚ, podporovala výrobu technologicky vyspelých výrobkov v EÚ a ďalej diverzifikovala dovozné zdroje. Odporúčame tiež skúmať možnosti nových vývozných trhov.	9 (19,6 %) <i>3 dôležité pre Európu ako celok, 6 dôležité z osobného hľadiska</i>
2. Odporúčame preskúmať prístup k zmluvám o zemnom plyne a usilovať sa o dlhodobé aj krátkodobé zmluvy. Odporúčame ďalej diverzifikovať zdroje dodávok energie.	9 (19,6 %) <i>9 dôležité pre Európu ako celok</i>

3. Odporúčame posúdiť opatrenia Európskej zelenej dohody a ich vykonávanie a zohľadniť možné negatívne sociálno-ekonomické dôsledky. Pri dosahovaní cieľov Zelenej dohody odporúčame okrem obnoviteľných zdrojov energie využívať aj jadrovú energiu a zemný plyn.	6 (13 %) <i>6 dôležité z osobného hľadiska</i>
4. Zdôrazňujeme, že je dôležité, aby všetky členské štáty uznávali prednosť práva EÚ. Vyzývame Litvu, aby v tejto súvislosti zaujala jasné a zásadové stanovisko.	4 (8,7 %) <i>2 dôležité pre Európu ako celok, 2 dôležité z osobného hľadiska</i>

Okrem toho otázky, ktoré sú pre občanov najdôležitejšie – vzťahy s Čínou, migrácia a energetika – nie sú jednorazovej povahy: ich riešenie bude mať veľký vplyv na dlhodobú budúcnosť Európy. Preto nie je na prekážku, že občania budú pri premýšľaní o budúcnosti pravdepodobne najprv myslieť na aktuálne problémy. Budúcnosť vzniká z mnohých malých krokov, ktoré sa začínajú dnes, takže pochopenie základných očakávaní občanov v krátkodobom horizonte je nevyhnutnou podmienkou pre to, aby sme boli schopní riadiť dlhodobé procesy a riešiť problémy udržateľným spôsobom. Táto logika je základom nasledujúcej analýzy hlavných výsledkov národnej panelovej diskusie občanov.

Najvyšší celkový počet hlasov (11, t. j. takmer 12 %) dostalo tvrdenie, že **EÚ potrebuje účinnejšiu politiku voči Číne**. Súčasťou tohto všeobecného záveru bolo niekoľko konkrétnejších tvrdení. Po prvé, účastníci zdôraznili, že podpora, ktorú EÚ doteraz poskytovala Litve bola nedostatočná, vzhľadom na hospodársky tlak Číny. Po druhé, zástupcovia skupiny, ktorá dospela k tomuto záveru zdôraznili, že aj Litva musí zintenzívniť koordináciu svojej politiky voči Číne so svojimi partnermi z EÚ, a to najmä preto, že obchod s Čínou je i naďalej dôležitý pre EÚ ako celok. Po tretie, občania prišli s nápadom, že vytvorenie funkcie ministra zahraničných vecí EÚ by mohlo pomôcť efektívnejšie koordinovať pozície a formovať spoločné politiky týkajúce sa Číny a ďalších otázok. Osem účastníkov označilo tento záver za mimoriadne dôležitý pre Európu ako celok a traja za dôležitý pre nich osobne.

Otázka vzťahov s Čínou úzko súvisí s dvoma ďalšími návrhmi, ktoré získali vysoký počet hlasov občanov. Deväť účastníkov hlasovalo za záver vyvodený počas druhého zasadnutia, ktorým je, že **EÚ potrebuje posilniť bezpečnosť dodávok** (traja účastníci uviedli, že to má veľký význam pre Európu ako celok a šesť ďalších účastníkov uviedlo, že je to dôležité z osobného hľadiska). Aj tento záver zahŕňa niekoľko aspektov. Po prvé, občania zdôraznili, že je potrebné uprednostniť trhy EÚ, ktoré sa vyznačujú spoľahlivými dodávateľmi a prísnejšími výrobnými normami. Po druhé, účastníci zdôraznili, že je potrebné podporovať kapacity na výrobu vyspelých technológií v rámci samotnej Európy. Po tretie, občania boli za ďalšiu diverzifikáciu dovozných zdrojov. Pri formulovaní týchto odporúčaní účastníci diskusie neustále spomínali Čínu ako faktor: bezpečnostné hrozby spojené s čínskymi výrobkami, závislosť od dodávok surovín z Číny potrebných na výrobu technologicky vyspelých výrobkov a prax Číny kopírovať alebo kraťnúť technológie západných spoločností pôsobiacich na jej trhu. Ďalších šesť hlasov (dôležité z osobného hľadiska) podporilo návrh **rozvíjať hospodársku a humanitárnu spoluprácu EÚ s krajinami severnej Afriky**, pretože považujú za dôležité znížiť vplyv Číny, ako aj Ruska a iných nepriaznivo naladených štátov, v týchto krajinách.

Z výsledkov hlasovania sú zrejme aj obavy občanov týkajúce sa otázok migrácie. V oblasti zahraničnej politiky sa dva z troch záverov, ktoré získali najviac hlasov, týkali migrácie. Deväť účastníkov hlasovalo za návrh, aby sa **EÚ vrátila k možnosti vytvorenia systému povinných kvót pre migrantov pre členské štáty** (všetci zdôraznili osobitný význam tohto návrhu pre celú Európu). Účastníci, ktorí sformulovali tento záver, sa vyslovili za to, aby vnútroštátne kvóty vychádzali z počtu obyvateľov a aby sa vyčlenilo spolufinancovanie EÚ na zabezpečenie potrieb migrantov rozdelených podľa kvót. Ďalších sedem účastníkov hlasovalo za návrh **zriadiť stálu funkčnú komisiu na úrovni EÚ na riešenie otázok migrácie, do ktorej by boli delegovaní zástupcovia členských štátov** (traja účastníci považovali návrh za mimoriadne dôležitý pre Európu ako celok a štyria za dôležitý z osobného hľadiska). Účastníci zdôraznili, že takýto orgán by mohol urýchliť reakciu EÚ na migračné krízy a zároveň zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi dodržiavaním spoločných zásad EÚ a právom členských štátov obhajovať svoje národné záujmy a bezpečnosť.

Počas diskusií o migračnej politike účastníci diskutovali o dvoch rôznych krízach týkajúcich sa riadenia migračných tokov: migračnej kríze v Stredozemí v roku 2016 a bieloruskom hybridnom útoku na Litvu, Lotyšsko a Poľsko v roku 2021, keď Minsk zneužíval toky migrantov z Blízkeho východu a Afriky. Viacerí účastníci diskusie uviedli, že kríza v roku 2016 sa im zdala vzdialená a irelevantná, a to tak pre nich osobne, ako aj pre Litvu ako celok, a že návrh na vytvorenie systému kvót pre migrantov, ktorý bol vtedy prvýkrát predložený, im nepripadal vhodný. Diskutujúci uviedli, že po skúsenostiach s hybridným útokom sa migrácia vo východnej Európe dostala do popredia, a že tieto skúsenosti viedli k novému posúdeniu

kvót, ktoré sa im teraz javia ako vhodný, účinný a solidárny nástroj migračnej politiky. Viacerí účastníci zdôraznili, že počas krízy v roku 2021 bolo ťažké rozlišovať medzi utečencami, migrantmi a osobami predstavujúcimi bezpečnostné hrozby, ktorí vstupovali na územie danej krajiny. Všetci účastníci diskusie sa zhodli na tom, že súčasná „otvorená“ migračná politika EÚ dostatočne nezohľadňuje hrozby, ktoré predstavuje migrácia, národné záujmy členských štátov, schopnosť integrovať migrantov atď. Občania tiež kritizovali EÚ za jej pomalú alebo negatívnu reakciu na potreby Litvy vrátane jej odmietnutia financovať výstavbu plotu na vonkajších hraniciach.

Na záver možno konštatovať, že dve najvýznamnejšie politické otázky v Litve v roku 2021 – vzťahy s Čínou a riadenie migračných tokov – vedú litovských občanov k tomu, aby požadovali väčšie zapojenie EÚ a účinnejšiu spoločnú politiku. Občania sú znepokojení politikou Číny a jej rastúcim vplyvom v Európe a v susedstve EÚ. Je potrebné uznať, že hospodársky vplyv Číny núti Európu hľadať primerané vyvážené politické opatrenia. Podľa občanov je hlavným riešením posilniť nástroje spoločnej zahraničnej politiky EÚ, priemyselnú politiku a spoluprácu so susedmi. Podobne občania označili jednotné opatrenia na úrovni EÚ vrátane možného nového systému kvót pre migrantov za pravdepodobne najvhodnejší spôsob, ako sa vyhnúť bezpečnostným hrozbám, ktoré predstavuje migrácia, a rýchlo a účinne riadiť migračné toky do Európy. Účastníci diskusie dospeli k záveru, že najlepšou reakciou na rastúci tlak Číny a hybridný útok Bieloruska by bola dôraznejšia a užšie koordinovaná spoločná politika EÚ.

Názory diskutujúcich na tieto krízy sú porovnateľné s ich návrhmi týkajúcimi sa energetiky a klímy. Na konci roka 2021 boli mnohí litovskí občania priamo konfrontovaní s problémom rastúcich nákladov na vykurovanie a kríza súvisiaca s cenami energie sa rýchlo stala jedným z najzávažnejších problémov Litvy v súčasnosti. Obavy týkajúce sa cien energie sa prejavili aj v hlasovaní účastníkov panelovej diskusie: deväť občanov dokonca hlasovali za záver, že ide o najdôležitejšiu tému pre Európu ako celok. Hlavným odporúčaním účastníkov bolo **preskúmať súčasné postupy členských štátov pri uzatváraní zmlúv o dodávkach energie s rôznymi dodávateľmi s cieľom uzavrieť dlhodobé aj krátkodobé zmluvy**. Inými slovami, občania podporili politiku energetickej diverzifikácie, nijako však neodporúčali spoločnú politiku EÚ, ani ďalšiu integráciu energetickej politiky.

Pokiaľ ide o politiku v oblasti klímy, občania odporučili **posúdiť opatrenia Európskej zelenej dohody z hľadiska ich očakávaného sociálno-ekonomického vplyvu a ambícií**. Za tento návrh hlasovalo šesť účastníkov, pričom všetci ho označili za dôležitý z osobného hľadiska. Niektorí uviedli, že sa obávajú, že „zelená transformácia“ prebieha príliš rýchlo, a tvrdili, že Litva musí dôkladnejšie posúdiť, či takéto politiky môžu mať negatívny vplyv na potreby krajiny a jej občanov. Niekoľko účastníkov poukázalo aj na to, že spolu s obnoviteľnými zdrojmi energie je potrebné využívať aj jadrovú energiu a zemný plyn. Na podporu svojho stanoviska upozornili na rozhodnutie Nemecka pokračovať vo využívaní zemného plynu a využívať potenciál novej generácie tzv. modulárnych jadrových reaktorov. Pokiaľ ide o debaty o klimateckej politike, účastníci uviedli, že uprednostňujú politiky členských štátov zamerané na vnútroštátne potreby pred ambicióznou spoločnou politikou EÚ zameranou na správu v oblasti klímy.

Vzhľadom na relatívne nízky počet účastníkov diskusie a rôzne reakcie občanov (jednoduchšie opatrenia alebo väčšia flexibilita) na rôzne druhy kríz by v tejto súvislosti nebolo vhodné uvažovať o všeobecných a širšie uplatňovaných opatreniach. Tento názorový trend však môže priniesť zaujímavé témy pre ďalší výskum postojov litovských občanov k otázkam integrácie EÚ, v ktorom by sa mali zohľadniť zmeny a rozdiely v postojoch občanov k autonómnym politikám a inštitucionálnym opatreniam EÚ.

4. Výsledky panelovej diskusie občanov v širšom kontexte litovskej verejnej mienky

V tejto poslednej časti správy sa výsledky panelovej diskusie občanov stručne porovnávajú s výsledkami dvoch relevantných prieskumov verejnej mienky a predbežnými výsledkami iných prípravných činností Konferencie o budúcnosti Európy, aby sa tak zasadili do kontextu. Prvý prieskum verejnej mienky analyzovaný v tejto časti správy je [prieskum](#) názorov občanov na Konferenciu o budúcnosti Európy, ktorý uskutočnil Eurobarometer v októbri a novembri 2020. Druhým je najnovší štandardný [prieskum](#) Eurobarometra, ktorý sa uskutočnil v lete 2021. Keďže časti týchto prieskumov sa venovali iným politickým otázkam a očakávaniam občanov, pokiaľ ide o samotnú konferenciu, porovnania sa vzťahujú na aktuálne témy, ktorými sa zaoberala panelová diskusia. Analýza prípravných činností Konferencie o budúcnosti Európy vychádza z úvodnej správy o týchto aktivitách z dielne EESC, v ktorej sa uvádzajú názory zúčastnených občanov na širokú škálu politických otázok EÚ.

Z výsledkov prieskumov Eurobarometra vyplýva, že diskusie a spôsoby hlasovania účastníkov panelovej diskusie občanov zodpovedajú názorom prevládajúcim v litovskej spoločnosti. Odporúčania účastníkov diskusie, aby sa posilnila spoločná zahraničná a migračná politika a niektoré rozhodnutia na úrovni EÚ sú v súlade so širšími prieskumami verejnej mienky:

- litovskí občania viac podporujú spoločnú obrannú politiku EÚ ako priemer EÚ (90 % oproti 78 %),
- litovskí občania viac podporujú spoločnú migračnú politiku EÚ ako priemer EÚ (76 % oproti 71 %; pri tomto rozdieli by sa mala uviesť možná chybovosť);
- litovskí občania považujú migráciu za jednu z dvoch hlavných výziev pre EÚ;
- litovskí občania preferujú riešenia na úrovni EÚ (49 % oproti 42 %).

Litovskí občania, ktorí sa zúčastnili na prípravných podujatiach Konferencie o budúcnosti Európy, tiež zdôraznili význam obrannej spolupráce, spoločnej migračnej politiky EÚ a zahraničnej politiky EÚ ako oblastí, v ktorých by Litva mala záujem o väčšie zapojenie EÚ.

Údaje z prieskumov Eurobarometra môžu vysvetliť názory účastníkov diskusie na vzťahy s Čínou a ceny energie: obyvatelia Litvy boli viac ako priemer EÚ znepokojení zhoršujúcimi sa vzťahmi medzi krajinami sveta a výsledným geopolitickým napätím (33 % v porovnaní s 18 %). Záver účastníkov diskusie, podľa ktorého je potrebné vypracovať ambicióznejšiu spoločnú politiku voči Číne, je v súlade s oboma týmito zisteniami, ako aj s uvedenou podporou rozhodovacieho procesu na úrovni EÚ a spoločnej obrannej politiky EÚ. Obavy účastníkov panelu týkajúce sa hľadania rôznych možností zníženia cien energií môžu zasa súvisieť so skutočnosťou, že litovskí občania sú rastúcou infláciou a cenami energie oveľa viac znepokojení ako priemer EÚ (53 % oproti 23 %). Zdá sa, že v dôsledku citlivosti v súvislosti s rastúcou infláciou je obmedzenie zvyšovania cien dôležitejšie ako rozvoj spoločných politík EÚ alebo iné politické ciele.

Z údajov Eurobarometra vyplýva aj zaujímavá zmena postojov litovských občanov k migrácii ako politickému problému. V prieskume z roku 2020 označilo migráciu za najdôležitejšiu výzvu pre budúcnosť EÚ menej Litovčanov, než je priemer EÚ (16 % v porovnaní s 27 %); v prieskume z roku 2021 sa však podiel litovských respondentov a respondentiek, ktorí označili migráciu za hlavný problém pre EÚ, zvýšil na 32 % (priemer EÚ: 25 %). Hoci takýto posun v názoroch možno pripísať rozdielom v znení otázky, je tiež v súlade s postrehmi, ktoré si účastníci panelovej diskusie občanov vymieňali v súvislosti s vývojom ich názorov na otázky migrácie.

Okrem toho z porovnania výsledkov panelovej diskusie občanov a údajov z prieskumu Eurobarometra vyplýva rozdiel medzi pomerne opatrným postojom účastníkov diskusie k politike EÚ v oblasti klímy a obavami litovských občanov súvisiacimi so zmenou klímy. Zatiaľ čo účastníci diskusie vyzvali, aby sa posúdilo, či Európska zelená dohoda nie je príliš ambiciózna a nemohla by poškodiť záujmy Litvy, litovskí občania podľa prieskumov Eurobarometra sústavne uvádzajú zmenu klímy ako jednu z najdôležitejších výziev pre EÚ. V prieskume z roku 2020 označilo klímu za hlavnú globálnu výzvu pre budúcnosť EÚ 47 % litovských respondentov (priemer EÚ: 45 %); v prieskume z roku 2021 to bolo 28 % litovských respondentov (priemer EÚ: 25 %). Treba zdôrazniť, že občania, ktorí sa zúčastnili na iných prípravných podujatiach Konferencie o budúcnosti Európy, tiež označili politiku v oblasti klímy za jednu z oblastí, v ktorých by Litva mala mať najväčší záujem o väčšie zapojenie EÚ. Tento rozdiel pravdepodobne vychádza z motivácie účastníkov diskusie pri hlasovaní: všetci tí, ktorí hlasovali za odporúčanie opätovne preskúmať opatrenia Európskej zelenej dohody, uviedli, že táto téma je dôležitá z osobného hľadiska. To znamená, že osobný nesúhlas nemusí byť nezlučiteľný s názorom, že zmena klímy je jednou z najdôležitejších politických výziev, ktorým EÚ čelí.